

explained. It was determined that at this stage the efficiency and consistency of local government depends on a strategic vision of the main directions of development of system of formation of local budgets. Financial support for the development of administrative and territorial units is aimed at improving of their competitiveness and rational spatial organization of economic potential. The mechanism of the formation and execution of local budgets is based on indicators of efficiency and effectiveness, as well as an annual performance assessment of local governments, it allows determining the degree of achievement of strategic goals and objectives.

Keywords: fiscal system, local governments, intergovernmental relations, intergovernmental transfers.

References:

1. Buchanan, James M., Masgreyv, Richard A. (2004). *Suspil'ni finansy i suspil'nyj vybir – dva protylezhni bachennia derzhavy* [Public finance and public choice – two opposing visions of state]. Kyiv, 176 p. (in Ukr.).
2. In Fedosov, V.M., George S.I. (Ed.) (2012). *Biudzhetna systema* [The budget system]. Center Training. Literature, Kyiv; Econ. opinion, Ternopil, 871 p. (in Ukr.).
3. Fedosov, V. Oparin, V.N., Safonov, A.L. et al. (2004). *Biudzhetnyj menedzhment* [Budget management]. Kyiv National Economic University, Kyiv, 864 p. (in Ukr.).
4. Wagner, A. (1993). *Teoriya finansov* [Theory of Finance]. Petrokom, Petrozavodsk, 231 p. (in Ukr.).
5. Zapatrina, I.V. (2007). *Biudzhetnyj mekhanizm ekonomichnoho zrostannia* [Budget mechanism of economic growth]. Kyiv, 528 p. (in Ukr.).
6. Lysyak, L.V. (2009). *Biudzhetna polityka u systemi derzhavnoho rehuliuвання sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [Fiscal policy in the state regulation of social and economic development of Ukraine]. Kyiv, 600 p. (in Ukr.).
7. Official Bureau of Statistics of the European Union. Available at: www.epp.eurostat.ec.europa.eu
8. Chugunov, I. (2008). Institutional architectonics budget system. *Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine]*, vol. 11, pp. 3-10 (in Ukr.).

УДК 369.04

Д.А. Ковалевич, к.е.н.,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м.Чернівці

Анотація

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

У науковій статті досліджено сучасний стан та значення соціального страхування. Окреслено завдання фондів соціального страхування. Назріла потреба запровадження нових засад до організації їх діяльності. Висвітлено сутність державного регулювання соціального страхування. Показано вплив фінансів на процеси, які відбуваються у сфері соціального страхування. Особлива увага відведена основним напрямкам реформування системи соціального страхування. Проведено аналіз видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення проведених із місцевих бюджетів Чернівецької області. Обґрунтовано висновки та розроблено пропозиції щодо вдосконалення механізму надання соціальних послуг та виплати допомог.

Ключові слова: соціальне страхування, соціальні виплати, допомоги, фінансовий механізм, єдиний соціальний внесок.

Д.А. Ковалевич, к.э.н.,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г. Черновцы

Аннотация

РЕФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ

В научной статье исследовано современное состояние и значение социального страхования. Определены задачи фондов социального страхования. Назрела необходимость введения новых принципов в организации их деятельности. Освещена сущность государственного регулирования социального страхования. Показано влияние финансов на процессы, которые происходят в сфере социального страхования. Особое внимание отведено основным направлениям реформирования системы социального страхования. Проведено анализ расходов на социальную защиту и социальное обеспечение из местных бюджетов Черновицкой области. Обоснованы выводы и разработаны предложения по совершенствованию механизма предоставления социальных услуг и выплаты пособий.

Ключевые слова: социальное страхование, социальные выплаты, пособия, финансовый механизм, единый социальный взнос.

Постановка проблеми. У сучасних умовах важливе значення надається соціальному страхуванню, адже це сукупність усіх форм і видів страхування, метою яких є забезпечення широких верств населення на випадок різних соціальних ризиків. У період загострення політичної, економічної ситуації виникають проблеми фінансового забезпечення, ефективного перерозподілу коштів фондів соціального страхування, надання допомог та соціальних виплат.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми соціального страхування розглянуті в працях таких знаних фахівців економічної науки, як Дж. Стігліца, В. Лексіна, О. Швецова, А. Пороховського, Л. Абалкіна, Є. Авраамової, А. Бузгаліна. У вітчизняній науці ці питання розробляють, зокрема, О. Амоша, В. Близнюк, О. Власюк, В. Внукова, В. Гришкіна, С. Кропельницька, Ю. Конопліна, В. Куценко, Е. Лібанова, Т. Солоджук, Т. Савченко, А. Чудно та багато інших.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це система прав обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення, страхові виплати та надання соціальних послуг застрахованим особам за рахунок коштів Фонду соціального страхування України [1].

Соціальне страхування — це система заходів щодо матеріального забезпечення населення в старості, на випадок захворювання чи втрати працездатності в працездатному віці, на випадок безробіття, підтримки материнства й дитинства, охорони здоров'я громадян, при виході на пенсію тощо. В узагальненому розумінні система соціального страхування розв'язує два важливих соціально-економічних завдання: 1) збереження та повне відновлення працездатності активної частини населення країни; 2) гарантоване матеріальне забезпечення громадян, які втратили

працездатність у зв'язку з виходом на пенсію чи не мали її в працездатному віці з тих чи інших причин. Отже, державне та приватне соціальне страхування за своїм функціональним призначенням передбачає розв'язання окремих аспектів соціального захисту громадян країни [4].

Проте, незважаючи на значну кількість наукових досліджень з цієї теми, проблеми соціального страхування треба вивчати, аналізувати механізми функціонування фондів соціального страхування та розробляти напрямки їх удосконалення.

Формулювання цілей статті й аргументування актуальності поставленого завдання. Метою статті є відображення реформування системи соціального страхування.

Завданнями наукової статті є:

- обґрунтувати сутність системи соціального страхування та необхідність її реформування;
- виокремити напрямки реформування соціального страхування;
- розробити пропозиції щодо удосконалення соціального страхування.

Виклад основного матеріалу. Соціальне страхування є важливою фінансовою категорією, що відображає економічні відносини, які виникають в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту шляхом формування фондів грошових коштів та їх використання.

Система соціального страхування має дві складові:

- відновлення і збереження працездатності робітників;
- гарантування матеріального забезпечення громадян, що втратили працездатність або її не мали, шляхом надання соціальних послуг.

Матеріальною основою для виконання цих завдань виступають визначені фонди з характерними для них напрямками використання грошових коштів [5].

Соціальне страхування виконує велику роль у розбудові громадянського суспільства [6].

Економічну основу соціального страхування складають страхові відносини, умови яких є всезагальними і встановлюються державою [7].

Державне регулювання передбачає створення та функціонування фінансового механізму спрямованого на раціональне управління рухом фінансових ресурсів та формування фінансових відносин, що виникають у процесі утворення та використання цільових страхових фондів.

Фінансові методи відображають вплив фінансів на процеси, які відбуваються у сфері соціального страхування. Їх дія виявляється в ході формування та використання бюджетів страхових фондів. Фінансові методи діють за допомогою фінансових важелів. Усі елементи фінансового механізму повинні бути націлені на виконання основних функцій управління, а саме:

планування, прогнозування, оперативного управління, регулювання, контролю, нагляду [5].

Фінансові методи відображають вплив фінансів на процеси, які відбуваються у сфері соціального страхування. Їх дія виявляється в ході формування та використання бюджетів страхових фондів.

Соціальне страхування є складовою соціального захисту, тому проведемо аналіз видатків, проведених із місцевих бюджетів Чернівецької області. У 2014 році на утримання установ, здійснення заходів та забезпечення виплати державних допомог, пільг, субсидій та інших соціальних виплат на соціальний захист та соціальне забезпечення в цілому у Чернівецькій області спрямовано 1 млрд. 427 млн. 923 тис. 659 грн., що становить 97,41 % від планових річних призначень, в тому числі з загального фонду – 1 млрд. 406 млн. 307 тис. 339 грн. (97,8 5% від уточненого плану), спеціального – 21 млн. 616 тис. 320 гривень (77,1 % від уточненого плану).

Із загальної суми видатків 1 млрд. 260 млн. 533 тис. 356 грн. становлять видатки, що здійснюються за рахунок коштів державного бюджету, які надійшли у вигляді субвенцій, а 167 млн. 390 тис. 302 грн. – видатки місцевих бюджетів.

У зв'язку з прийняттям низки законодавчих актів, проводиться реформа соціального страхування.

Закон України № 77-82 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового соціального страхування та легалізації фонду оплати праці»

- об'єднує фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань;

- установлює нові умови нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування .

З 1 січня 2015 року відбулися зміни в законодавстві, спрямовані на детинізацію ринку праці та легалізацію заробітної плати, а саме:

- передбачено нарахування єдиного внеску за кожну застраховану особу;

- запроваджено мінімальний внесок за місяць за найманих працівників;

- запроваджено знижувальний коефіцієнт розміру єдиного внеску за найманих осіб за основним місцем роботи для роботодавців, які підвищують заробітну плату.

Зокрема, ставка єдиного соціального внеску зменшується у 2015 році до 14,6% (коефіцієнт – 0,4) за умови:

- якщо загальна база нарахування єдиного внеску за місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід) або винагорода за цивільно-

ГРОШІ, ФІНАНСИ, КРЕДИТ

правовими договорами, у 2,5 рази більша або перевищує загальну середньомісячну базу нарахування єдиного внеску платника за 2014 рік;

- середня заробітна плата на підприємстві зросла мінімум на 30% порівняно із середньою заробітною платою за 2014 рік;

- середній платіж на одну застраховану особу після застосування коефіцієнта 0,4 становить 700 грн.;

- середня заробітна плата на підприємстві не менша від трьох мінімальних заробітних плат.

Суттєві зміни відбулися в оплаті допомог. Допомога по тимчасовій непрацездатності виплачується застрахованим особам залежно від страхового стажу в таких розмірах:

1) 50% середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж до трьох років;

2) 60% середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж до п'яти років;

3) 70% середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж від п'яти до восьми років;

4) 100% середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, які мають страховий стаж понад вісім років;

5) 100% середньої заробітної плати (доходу) – застрахованим особам, віднесеним до 1-4 категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, ветеранам війни, донорам [1].

Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності в розрахунку на місяць не повинна перевищувати розміру максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, з якої сплачувалися страхові внески до Фонду.

У зв'язку із внесенням змін Законом України від 28.12.2014 р. «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» до Закону України від 28.02.91 р. № 796 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», було скасовано норми ст. 23 Закону № 796, а саме: компенсації та пільги громадянам, віднесеним до категорії 4 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, зокрема виплату допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати незалежно від страхового стажу, що призвело до неузгодженості норм ст. 24 Закону № 1105 з нормами Закону № 796 [2; 3].

Застраховані особи, які протягом дванадцяти місяців перед настанням страхового випадку за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування мають страховий стаж менше шести місяців, мають право на матеріальне забезпечення у таких розмірах:

1) допомога по тимчасовій непрацездатності – виходячи з нарахованої заробітної плати, з якої сплачуються страхові внески, але в розрахунку на

місяць не вище за розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом у місяці настання страхового випадку;

2) допомога по вагітності та пологах – виходячи з нарахованої заробітної плати, з якої сплачуються страхові внески, але в розрахунку на місяць не вище двократного розміру мінімальної заробітної плати та не менше за розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом у місяці настання страхового випадку.

Вищезазначена норма Закону № 1105 застосовується у вигляді обмеження визначеної на загальних підставах суми допомоги у розрахунку на місяць, якщо на момент настання страхового випадку застрахована особа не набула сумарно у дванадцятимісячному періоді, що передує страховому випадку, шестимісячний страховий стаж.

У свою чергу, страховий стаж для реалізації норм частини четвертої ст. 19 Закону № 1105 визначається відповідно до вимог ст. 21 Закону № 1105 за даними персоніфікованого обліку відомостей про застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування. Такий розрахунок повинен робити страхувальник на підставі даних Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, наданих застрахованою особою у вигляді довідки Пенсійного фонду України.

Передбачено граничні строки набуття права на матеріальне забезпечення, визначене ст. 20 Закону № 1105, застрахованих осіб та отримувачів допомоги. Так, матеріальне забезпечення виплачується, якщо звернення за його призначенням надійшло не пізніше дванадцяти календарних місяців з дня відновлення працездатності, встановлення інвалідності, закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, смерті застрахованої особи або члена сім'ї, який перебував на її утриманні.

Слід зазначити, що дванадцятимісячний період відлічується від закінчення страхового випадку для випадків тимчасової непрацездатності та вагітності та пологів, а у випадку смерті – від дня смерті, зазначеного у свідоцтві про смерть, від першого числа місяця, наступного за тим, у якому настала відповідна подія (відновлення працездатності, встановлення інвалідності, закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, смерть застрахованої особи або члена сім'ї, який перебував на її утриманні).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Реалізація запланованих на нинішній рік реформ забезпечить потрібний фінансовий ресурс для підвищення розміру соціальних виплат.

З метою покращення соціального захисту населення можна окреслити такі основні соціальні пріоритети: змінити роль держави в наданні соціальних

послуг; посилити адресність надання пільг; переходити до європейської моделі надання соціальних послуг; підвищувати якість надання соціальних послуг; дбати про ефективність управління фондами соціального страхування та здійснювати контроль за раціональним використанням коштів фондами.

Теперішній час вимагає нових підходів до системи соціального страхування. Необхідно змінювати механізм надання допомог та соціальних виплат і дбати про реальне покращення життя людей.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового соціального страхування та легалізації фонду оплати праці : Закон від 28 груд. 2014 р. № 77-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/77-19>.
2. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України : Закон від 28 груд. 2014 р. №6 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/76-19>
3. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон від 28 лютого 1991 р. №796 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/796-12>
4. Внукова Н. М. Соціальне страхування [Текст] : навч. посібник / Н. М. Внукова, Н. В. Кузьминчук. – К. : Кондор, 2006. – 352 с.
5. Кропельницька С. О. Соціальне страхування [Текст] : навч. посібник / С. О. Кропельницька, Т. В. Солоджук. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 336 с.
6. Конопліна Ю. С. Соціальне страхування [Текст]: навч. посібник / Ю. С. Конопліна. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 224 с.
7. Савченко Н. Г. Соціальне страхування [Текст]: навч. посібник / Н. Г. Савченко. – К. : Київський національний торговельно-економічний університет, 2009. – 172 с.

Dariya Kovalevych, Candidate of Economic Sciences,
Chernivtsi Trade and Economics Institute of KNTEU, Chernivtsi

Annotation

SOCIAL SECURITY REFORM

In the scientific article the current state and importance of social insurance are investigated. The objectives of social insurance funds are established. There is a need to introduce new principles of its activities. The nature of state regulation of social insurance is highlighted. The effect of finance on the processes which is taking place in social insurance is presented. The special attention is allotted to major areas of the social insurance reform. The analysis of social protection and social security from local budgets of Chernivtsi region is made. The conclusions and suggestions for improving the mechanism of social services and payment of benefits are substantiated.

Keywords: social security, social benefits, social assistance, financial mechanism, single social contribution.

References:

1. Parliament of Ukraine (2014). *On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on reforming social insurance and legalization of payroll*, of 28.12.2014 № 77-VIII. Available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/77-19> (in Ukr.).

2. Supreme Council of Ukraine (2014). *On amendments and ceasing invalid some legislative acts of Ukraine*, Law on Dec 28, 2014, № 6. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/76-19> (in Ukr.).
3. Parliament of Ukraine (2014). *On the status and social protection of citizens affected by the Chernobyl disaster*, Law of 28 February 1991, № 796. Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/796-12> (in Ukr.).
4. Vnukova, N.M. (2006). *Socialjne strakhuvannja* [Social Insurance]. Kondor, Kyiv (in Ukr.).
5. Kropeljnycjka, S.O. (2013). *Socialjne strakhuvannja* [Social Insurance]. Centr uchbovoi literatury, Kyiv (in Ukr.).
6. Konoplina, Y.S. (2008). *Sotsialjne strakhuvannia* [Social insurance]. Sumy, SHS "Universytetska book", 224 p. (in Ukr.).
7. Savchenko, N.G. (2009). *Sotsialjne strakhuvannia* [Social Security]. Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, 172 p. (in Ukr.).

УДК 336.71(477)

В.І. Рошило, к.е.н.,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація

На основі аналізу макроекономічної, соціально-економічної, фінансової ситуації в Україні охарактеризовано умови функціонування банківської системи. Проаналізовано результати діяльності банків, визначено тенденції кредитної та депозитної діяльності банків в умовах фінансово-економічної кризи. За результатами дослідження виявлено ключові проблеми банківської системи в сучасних умовах, серед яких виділено: обмежені можливості мобілізації ресурсів на ринку фінансових послуг та зміцнення кредитного потенціалу банків; високий рівень доларизації банківської системи, що підвищує залежність банків від коливань курсів іноземних валют; непопулярні регулятивні рішення НБУ; погіршення якості кредитного портфелю банків, суттєве зростання заборгованості за кредитами та їх неповернення; корупція у банківській системі. Для вирішення проблем банківської системи в сучасних умовах запропоновано низку системних заходів.

Ключові слова: криза, банківська система, інфляція, девальвація, депозитна діяльність, кредитна діяльність, облікова ставка.

В.И. Рошило, к.э.н.,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЕУ, г. Черновцы

КЛЮЧЕВЫЕ ПРОБЛЕМЫ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Аннотация

На основе анализа макроекономической, социально-экономической, финансовой ситуации в Украине охарактеризованы условия функционирования банковской системы. Проанализированы результаты деятельности банков, определены тенденции кредитной и депозитной деятельности банков в условиях финансово-экономического кризиса. По результатам исследования выявлены